

İlkokul Birinci Sınıf Çocuklarının Velisi Olmak: Heyecan ve Endişeyi Dengeleyebilmek*

Being Parents of First Graders in Primary School: Balancing the Excitement and Anxiety

Zuhal Çeliktürk Sezgin**

To cite this article/ Atıf için:

Çeliktürk Sezgin, Z. (2020). İlkokul birinci sınıf çocuklarının velisi olmak: Heyecan ve endişeyi dengeleyebilmek. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi – Journal of Qualitative Research in Education*, 8(1), 1-17. doi:10.14689/issn.2148-2624.1.8c.1s.1m

Öz. Bu çalışmanın amacı, öğrenci velilerinin ilkököl birinci sınıf velisi olma deneyimlerini anlamaktır. Çalışmada temel nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Araştırmanın katılımcılarını 10 öğrenci velisi oluşturmaktadır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme yaklaşımı ile toplanmıştır. Görüşmeler, 2018 Şubat-Mart aylarında araştırmacı tarafından yapılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Veriler tema ve alt temalara göre ele alınmıştır. Elde edilen bulgulara göre; birinci sınıf olmak: okuma ve yazmaya yeniden başlamak, duyguları dengeleyebilmek: mutluluk ve endişe birlikteliği, birinci sınıf velisi olmak: görev ve sorumluluklar, aday birinci sınıf velilerine öneriler temaları oluşturulmuştur. Araştırma sonunda, velilerin çoğunluğunun ilkököl birinci sınıfı okuma yazmaya başlama olarak anlamlandırdıkları; çocukları okula başlarken olumlu duygularla birlikte korku, endişe gibi birtakım olumsuz duygulara sahip oldukları; kendilerini ders çalıştırmak ve ders takibi yapmakla sorumlu gördükleri anlaşılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, velilere okul başlamadan önce, birinci sınıfla ilgili olarak (okul ortamı, öğretmen, diğer öğrenciler, dersler) bilgilendirmeler yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okula başlama, ilkököl, birinci sınıf, veli

Abstract. The aim of this study is to comprehend the experiences of parents of first graders in primary school. Basic qualitative research approach was adopted in the study. The participants of the survey consisted of 10 parents. In the study the data were collected through semi-structured interview. The interviews were conducted by the researcher in February-March in 2018. Content analysis method was used in analyzing the data. The data collected were classified under themes and sub-themes. The findings indicate that the themes are as follows: being first grader: to start reading and writing again, balance emotions: happiness and anxiety, being parents of first graders: duties and responsibilities, recommendations for first grade parents. According to research findings, it was identified that the most of the students' parents perceived the first year of the primary school as the first year of reading-writing however they feel negative feelings like fear and anxiety along with the positive feelings together with their children. Also parents feel obligated to make their children study and follow-up their lessons. In line with the results of this present study, it is recommended to make an orientation about the first grade primary school (school environment, teacher, other students, lessons) before the education process starts.

Keywords: Starting school, elementary school, first grade, parents

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 31.10.2018

Düzeltilme Tarihi: 07.01.2020

Kabul Tarihi: 14.01.2020

* Bu çalışma, 11-14 Nisan 2018 tarihleri arasında Ankara-Kızılcıcahamam'da düzenlenen 17. Uluslararası Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu'nda (USOS) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Sorumlu Yazar / Correspondence: Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye, zuhcalikturk@gmail.com ORCID: 0000-0001-7015-8426

Giriş

“... Bende bir tane defter aldım. Kim kaç satır yazacak yaptık. Ya da anne bana bunları yaz dediğinde. Gerçekten yorulduğumu hissettiğimde yardımcı oldum. Ama anne bunları yaz deyip, atıp başıma kaçmaya gitmeye çalıştığında yazdım ama bu sefer başına tükenmez kalemle bunları annesi yazdı diye not düştüm ve bu onun çok onurunu kırdı çok üzülür. Hatta üzerini falan karalamaya çalıştı. Sen ister yap ister yapma ben yazacaksam öğretmenin bunu bilmeli dedim.”
(Nazmiye, Öğrenci Velisi)

Yukarıda, öğrenci velisi bir annenin görüşlerinden verilen örnekte olduğu gibi birinci sınıfa başlamak hem veli hem de çocuk için zor, eğlenceli, bıktırıcı, sabır gerektiren bir sürece evrilebilir. Eğer bu süreç doğru yönetilemezse örnek alıntıda olduğu gibi çocuk için onur kırıcı da olabilir. Bu nedenle, ilkokula başlamak hem çocuklar için hem de aileler için oldukça önemli bir deneyimdir. Çünkü okul, çocuğun aileden sonra ilk sosyal çevresini oluşturur. Dockett ve Perry (2004) okula başlamayı, sadece çocuklar için değil, aileler ve öğretmenler için de önemli bir süreç olarak vurgulamışlardır. Bu süreçte aile çocuğuyla birlikte uzun yıllar sonra kendisini okul serüveninin içinde buluverir. Oktay'ın (2010, s.6) da ifade ettiği gibi, ilkokula başlamak, okul öncesi eğitimden ilkokula başlayan ya da evden ilkokula giden çocuk için oldukça farklı süreçlerdir. Okul öncesi kuruma giderek ilkokula başlayan çocuklar için okul ortamı tanıdık olabilir. Ancak ilkokul, okul öncesinden sınıf ortamı, ders içerikleri gibi konularda oldukça farklılık gösterir. Bundan dolayı, çocuklar tıpkı ilk defa evinden ayrılıp okula başlayan çocuklar gibi bir takım sorunlar yaşayabilir.

“Okula başlangıç, çocukların hayatında büyük bir geçiş olarak kabul edilmektedir” (Fabian, 2002, s.1) Geleneksel olarak, okula başlama çocukların karşılaştıkları değişiklikleri düzenlemeleri ve yönetmeleri gereken bir zaman olarak görülmüştür (Dockett ve Perry, 2004, s.172). Okula başlama ile birlikte, çocukların büyük çoğunluğu ilk kez evinden ayrılır, öğretmen ve arkadaşların oluşturduğu yeni bir sosyal ortamın içerisinde kendisini bulur. Bunun yanında ilk kez programlı öğretimle birlikte farklı etkinliklere katılmak, birtakım kurallara uymak ve okuma-yazma, matematik gibi temel becerileri öğrenmek gibi işlemlerle karşı karşıya kalır (Oktay, 2010, s.4). Bunların dışında akşamları yatması gereken saat, sabahları kalması gereken ayrı bir saat, yemesi gereken kahvaltısı gibi pek çok kurallara uyması da gerekmektedir (Brooker, 2008'den aktaran Oktay, 2010, s.6). Aileler ve çocuklar için fiziksel bazı değişimlerin de düzenlenmesini içeren bir süreç başlamıştır (Dockett ve Perry, 1999). Çocuklar, gününü artık yeni ortamında ve yeni kurallara uyarak geçirmek zorundadır. Çocuklardan bir öğrenci olarak görevlerini yerine getirmesinin yanında, başarılı olması da beklenmektedir. Yapılması gereken pek çok şey olduğu düşünüldüğünde aslında bunların hiç de hemen alışılacak kadar kolay olmadığı anlaşılmaktadır. Bu süreçte anne ve babanın desteğine büyük ihtiyaç vardır (Oktay, 2010, s.6). Fiziksel, sosyal, öğrenme yaşantısı ve ortamı ile ilgili değişiklikler ve çocukların duygu durumları ile ilgili değişimler göz önünde alındığında okula başlama insan hayatında köklü değişikliklerin olduğu bir süreç olarak tanımlanabilir. Okula başlamanın önemini bir başka boyutu da daha sonraki öğrenme çıktıları üzerinde etkili olmasıdır (Dockett ve Perry, 2004, s.171-172; Fabian, 2002, s.1). Çalışmalar, erken dönemdeki okul başarısının gelecekteki akademik başarı üzerinde olumlu etkilere sahip olduğunu ortaya koymaktadır (Ramey ve

Campbell, 1991; Tizard, Blatchford, Burke, Farquhar ve Plewis 1988; VanDerHeyden, Witt, Naquin ve Noell, 2001).

Okula başlama süreci her çocuk için farklılık göstermektedir. Bazı çocuklar okul olgunluğuna ulaşmış olsa da bazıları okulun ilk günlerinde okula gitmek istemeyebilirler, ağlama gibi birtakım olumsuz davranış sergileyebilirler. Aile bu gibi durumları da olabildiğince olağan karşılamalı ve süreci kendi duygularını da işe katıp iyice zorlaştırmamalıdır. Aileden bu noktada beklenen duygusallığı bir kenara bırakması ve bu güçlüğü aşabilmesi için çocuğuna yardımcı olmasıdır (Unutkan, 2005, s. 40-41). Çocukların bir kısmının okula gitmeye hazırlıksız olmalarının en büyük nedenlerinden biri, çocukların planlı ve yeterli olarak ilkökula hazırlanmamasıdır (Unutkan, 2007, s. 28). Bilindiği gibi Türkiye’de 2006-2007 eğitim-öğretim yılından bu yana birinci sınıf öğrencilerinin okula uyumunu sağlamak amacıyla bir haftalık “okula uyum programı” uygulanmaktadır. Uyum haftası öğrencilerin okul sevmeleri ve okul ortamını tanımları, öğretmenleri ve arkadaşları ile tanışmaları, birtakım kuralları öğrenmeleri amacıyla yapılmaktadır. Öğretmenler, dersler, okul fiziki şartları bakımından her eğitim kademesi birbirinden farklı olduğu için Dünya’da da çocukların okula uyumuna yönelik bazı geçiş programları bulunmaktadır. Andrews ve Bishop (2012), Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve Yeni Zelanda’daki ortaokullara geçiş programlarını inceleyen araştırmalarında; okullar arasında yumuşak bir geçiş olabilmesi için uygulanan birtakım programlardan bahsetmektedirler. Yeni okula gezi düzenleme, çocukları ve aileleri öğretim programları ve dersler hakkında bilgilendirme, okulumuza hoş geldin mektubu gönderme, her iki okuldan personel (öğretmen) işbirliği, uzun süreli öğrenci takibi, öğrenci akademik başarısına göre yönlendirme araştırmada değinilen programlardan bazılarıdır. Çalışmadaki okula geçiş uygulamaları incelendiğinde; aynı eğitim kademeleri için bile olsa birbirinden farklı olduğu, belirli bir zaman dilimi ile sınırlandırılmadığı hatta uzun sürece yayıldığı ve bireylerin ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlandığı görülmüştür.

Çocuğun 0-6 yaş arasındaki gelişiminde anne ve babanın etkisi büyüktür. İnsanın kişiliğinin şekillenmeye başladığı ve eğitsel faaliyetlerin başladığı okul öncesi dönemde aile çocuğun ilk öğretmenidir (Gordon 1993’den aktaran Çelenk, 2003, s.29). Bronfenbrenner (1979) ekolojik insan yaklaşımı modelinde, insan gelişimini doğa bilimlerindeki ekolojiye benzetmiştir. Buna göre, çocuk gelişiminde aile, yakın akrabalar, sosyal ve fiziksel çevre ve okul gibi unsurlar birbiriyle iç içe etkileşim içerisindedir. Dolayısıyla, çocuğun ilkökula başlamasında ailenin önemi oldukça fazladır. Barth ve Parke (1993) ebeveyn çocuk ilişkisinin okula geçişte etkisini inceleyen araştırmalarında, ailenin çocuğuyla oynadığı oyun süresinin ve fazlalığının, okuldaki sosyal uyumla pozitif ilişkili olduğu; kontrol edici ve baskıcı, yönlendirici ebeveynlerin çocukların uyumla negatif ilişkiye sahip olduğunu belirlemişlerdir. Çocuğun okula hazır olabilmemesinin ön koşullarından biri aile ve çocuk arasındaki sağlıklı iletişimidir. Çocuğun anne ve babası ile olan olumlu iletişimi sonraki süreçte diğer insanlarla olan ilişkilerini etkilemekte ve çocuğun sosyal ilişkilerini güçlendirmektedir. Bu deneyimlerde çocuğun okul yaşantısına yansımaktadır (Özen Altınkaymak ve Akman, 2017, s.144). Bu yüzden ailenin çocuğuyla olan olumlu iletişimi ve deneyimleri, ailenin okula ve öğrenmeye karşı verdiği değer, çocuğun okul hayatında oldukça yön verici bir etkiye sahip olacaktır.

İlkokul birinci sınıfla ilgili çalışmalara bakıldığında; sosyoekonomik düzeyleri farklı ailelerin çocuklarının okula hazırbulunuşluklarının belirlenmesi (Erkan, 2011), okula hazırlık programlarının çocuğun okula hazırbulunuşluğuna etkileri (Karakuzu ve Koçyiğit, 2016), öğretmenlerin ve ailelerin görüşlerine göre okula hazırbulunuşluk (Koçyiğit ve Saban, 2014),

birinci sınıfa başlayan çocukların okula uyum düzeylerini etkileyen değişkenlerin belirlenmesi (Yoleri ve Tanış, 2014) ve okula uyum haftasına ilişkin öğretmen ve veli görüşlerinin tespiti (Çeliktürk, 2011) gibi araştırmalara rastlanılmaktadır. Yapılan çalışmalara bakıldığında, çalışmaların genellikle okula hazırbulunuşluk olgusuna yönelik olduğu göze çarpmaktadır. Ancak; eğitim hayatı çocuk, aile ve okul üçgeninde düşünüldüğünde velilerin de okula başlarken yaşadıkları deneyimleri belirlemek oldukça önemlidir. Dockett ve Perry'nin (2004) de vurguladığı gibi, çocuğun okula geçişinde ve okula uyumunda ebeveyn, aile gibi birtakım insanların algılarını ve deneyimlerini bilmek önemlidir. Çocuğun, aileden sonra karşılaştığı ikinci sosyal ortam olarak okul yaşamı, büyük ölçüde ilk sosyal çevresi olan aile yaşantısından ve ailelerin deneyimlerinden etkilenecektir. Bu çerçevede, öğrenci velilerinin çocuklarının ilkokula başlamaya ilişkin deneyimlerini ortaya koymak önemli görülmüştür. Ailelerin süreç boyunca yaşadıklarını ve hissettiklerini bilmek, öğrencilerin okula alışması noktasında yaşanabilecek bazı aksaklık ve problemlerin önlenmesi konusunda birtakım önlemler alınmasına yardımcı olması beklenmektedir. Bu çalışmanın amacı, öğrenci velilerin ilkokul birinci sınıf velisi olma deneyimlerini anlamaktır.

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Öğrenci velilerinin ilkokul birinci sınıf velisi olma deneyimlerini incelemeyi amaçlayan bu araştırmada *temel nitel araştırma* yaklaşımı benimsenmiştir. Nitel araştırmalar, veri toplayabilmek ve verileri analiz edebilmek için en uygun yöntem ve teknikleri benimseyen araştırmalardır. Görüşme, gözlem ve çözümlenme nitel araştırmanın temel olgularıdır. Anlam ve anlama üzerine odaklanan, verileri toplarken ve verileri yorumlarken araştırmacının temel araç olduğu, elde ettiği sonuçlar hakkında sayısal verilerden ziyade alıntılar ya da görsellerle zengin betimlemeler yapan, tümevarımsal bir sürecin benimsendiği desenlerdir (Merriam, 2009). Temel nitel araştırmalar, nitel araştırmalarda benimsenen “anlamın nasıl inşa edildiği, insanların hayatlarını ve dünyalarını nasıl anlamlandırdıkları” sorularına odaklanmazlar. “Temel nitel araştırmanın öncelikli amacı bu anlamları çıkarmak ve yorumlamaktır.” (Merriam, 2009, s. 24). Bu bağlamda araştırmada temel nitel araştırma yaklaşımının benimsenmiş olmasının nedeni; araştırmanın amacıyla ilgili olarak, öğrenci velilerinin ilkokul birinci sınıf velisi olma deneyimlerini *anlamaktır*.

Çalışma Grubu

Araştırmanın katılımcılarını 10 öğrenci velisi oluşturmaktadır. Katılımcıların sekizinin çocuğu ilkokul birinci sınıfa, birinin çocuğu ilkokul ikinci sınıfa, diğer birinin çocuğu da ilkokul üçüncü sınıfa devam etmektedir. Araştırmada katılımcı seçiminde “maksimum çeşitlilik örnekleme” yöntemi kullanılmıştır. Maksimum çeşitlilik örneklemeinde temel amaç, araştırma konusu bağlamında örneklem oluşturacak bireylerin çeşitliliğini maksimuma çıkarmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.136). Bu doğrultuda, araştırmada katılımcıların gönüllü olarak katılımına önem verilmesinin yanı sıra, katılımcının eğitim durumu, cinsiyeti ve mesleği gibi değişkenlerin farklı olmasına dikkat edilmiştir. Böylelikle farklı özelliklere sahip katılımcıların okula başlamaya ilişkin deneyimlerini incelenmiş olacaktır. Tablo 1’de katılımcılara ait bazı demografik özellikler

yer almaktadır. Araştırmada katılımcıların kimliğini gizli tutmak amacıyla, katılımcıların doğrudan adını vermek yerine mahlas kullanılmıştır.

Tablo 1.*Katılımcılara İlişkin Bilgiler*

Katılımcılar	Yaş	Mesleği	Eğitim Durumu
Nazmiye	39	Akademisyen	Doktora
Emine	30	Ev Hanımı	Lise
Burçin	39	Akademisyen	Doktora
Fatma	29	Ev Hanımı	İlkokul
Ömer	37	Şoför	Ortaokul
Hüseyin	45	Gazeteci	Üniversite
Barış	40	Öğretmen	Üniversite
Gizem	32	Ev Hanımı	Lise
Burak	34	Akademisyen	Doktora
Handan	33	Öğretmen	Üniversite

Tabloda görüldüğü üzere, katılımcıların 6'sı kadın, 4'ü erkektir. Katılımcıların yaşlarına bakıldığında, 29 ile 45 arasında olduğu; eğitim durumlarının ise, birinin ilkokul, birinin ortaokul, ikisinin lise, üçünün üniversite, üçünün doktora düzeyinde olduğu anlaşılmaktadır.

Verilerin Toplanması

Çalışmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme yaklaşımı ile toplanmıştır. Görüşmenin yapılabilmesi için gerekli olan görüşme sorularının hazırlanabilmesi için “okula başlama”, ilkokul birinci sınıf”, “veli” gibi bazı anahtar kelimeler kullanılarak alanyazın taraması yapılmış ve elde edilen bilgilerden hareketle görüşme formu oluşturulmuştur. Oluşturulan taslak görüşme formu sınıf eğitimi alanında çalışan iki uzmanın görüşlerine sunulmuş ve gelen eleştiriler doğrultusunda yapılandırılmıştır. Görüşmelere başlamadan önce, bir öğrenci velisi ile sorular paylaşılmış ve anlaşılmayan sorular yeniden gözden geçirilmiştir. Görüşmeler, 2017-2018 eğitim-öğretim yılı Şubat ve Mart aylarında araştırmacı tarafından katılımcı ile birebir görüşülerek gerçekleştirilmiş ve ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Katılımcılarla toplam 135 dakika 1 saniye görüşme yapılmış, görüşmelerin ortalama süresi 13 dakika 30 saniye olarak hesaplanmıştır. Görüşme formunda yer alan sorular şunlardır:

1. İlkokul birinci sınıf ile ilgili genel olarak düşünceleriniz nelerdir? Biraz bahseder misiniz?
 - Birinci sınıf denilince aklınıza neler gelmektedir?
2. Çocuğunuz birinci sınıfa başlarken neler hissettiniz?
 - Şimdi neler hissediyorsunuz?
3. Birinci sınıf öğrenci velisi olarak ne gibi görev ve sorumluluklarınız olduğunu düşünüyorsunuz?
 - Bu görev ve sorumlulukların hangilerini yerine getirdiğinizi düşünüyorsunuz?

- Hangilerini yerine getiremediğinizi düşünüyorsunuz?
4. Çocuğunuzun okul hayatı ile ilgili ne tür sorunlarla karşılaşıyorsunuz? (İlkokul birinci sınıf)
- Sorunlar neler? Nelerden kaynaklandığını düşünüyorsunuz?
 - Bu sorunları nasıl çözdüğünüzü anlatır mısınız?
5. Çocuğu yeni okula başlayacak birine önerilerde bulunmanız istense neler söylersiniz?

Verilerin Analizi

Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalar; “verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi ve bulguların tanımlanması ve yorumlanması” olmak üzere dört aşamada çözümlenmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.260). Verilerin analizinin yapılabilmesi için ses kaydına alınan veriler bilgisayar ortamında yazılı hale getirilmiştir ve verilerden hareketle kodlar oluşturulmuştur. Bu kodlardan hareketle de belli bir sınıflama yapılarak temalar oluşturulmuştur. Kod ve temalar aralarındaki ilişkileri ortaya koyacak şekilde yapılandırılmıştır. Son olarak, elde edilen bulgular araştırmacı tarafından tanımlanmış ve yorumlanmıştır. Geçerlik için, çözümlenen veriler bir uzmana kontrol ettirilmiştir. Uzmanın alanyazın ve nitel araştırma desenlerine konularında bilgi sahibi olmasına özen gösterilmiştir. Ayrıca dış geçerliliği artırmak için velilerin görüşleri doğrudan alıntı yapılmıştır.

Bulgular

Öğrenci velilerinin ilkökul birinci sınıf velisi olma deneyimlerini belirlemeyi amaçlayan bu araştırmada görüşmeler yoluyla elde edilen veriler tema ve alt temalara göre ele alınmıştır. Elde edilen verilere göre; birinci sınıf olmak: okuma ve yazmaya yeniden başlamak, duyguları dengeleyebilmek: mutluluk ve endişe birlikteliği, birinci sınıf velisi olmak: görev ve sorumluluklar, aday birinci sınıf velilerine öneriler temaları oluşturulmuştur.

Birinci Sınıf Olmak: Okuma ve Yazmaya Yeniden Başlamak

Velilere “İlkokul birinci sınıf ile ilgili genel olarak düşünceleriniz nelerdir?” ve “Birinci sınıf denilince aklınıza neler gelmektedir?” soruları yöneltilmiştir. Veliler ilkökul denilince ilk okuma yazmayı öğrenme, harflerle geçen bir dönem, ders çalıştırma, zorluk, uyum, çocuktan ayrı olma gibi kavramların aklına geldiğini belirtmişlerdir. Bu doğrultuda *birinci sınıfa olmak: okuma ve yazmaya yeniden başlamak* teması; okuma yazmayı öğrenme, zorluk ve uyum alt temalarından meydana gelmiştir. Okuma yazmayı öğrenme alt teması için veliler deneyimlerini çocuğuyla birlikte okuma yazma öğrenme ve evdeki herkesin harfleri öğrenme süreci ile ilişkilendirerek açıklamıştır. Birinci sınıf olmak temasını okuma yazma öğrenme olarak açıklayan veli görüşlerinden örnekler aşağıda verilmiştir:

“Birinci sınıf deyince aklıma ilkökuma ve yazma öğrenmesi geliyor. Okuma yazmayı öğrendiği süreç aklıma geliyor...” (Burak)

“Harflerle geçen bir dönem. Evde de hepimiz harflerle geçiriyoruz çünkü. Oyuma yazmayı öğrenme için harfler aklıma geliyor...” (Hüseyin)

Birinci sınıf olmayı zorluk ve uyum süreci olarak açıklayan veliler ise oyun ve ders arasında denge sağlama ve okuma ve yazma sürecinde yaşadıkları zorluklardan örnekler vermiştir. Bu veliler çocuklarının birinci sınıf olma yolculuğunda derse dikkatini toplama ile okuma, kalem tutma ve kelime öğretme konularında zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Zorluk yaşadığını belirten velilerden kimileri bunu aşmada dersle oyunu birleştirme yolunu seçerken, kimileri oyun ile okul sürecini dengeleyemediğini vurgulamıştır. Bu konudaki veli görüşlerinden örnekler aşağıda verilmiştir:

“Zorluk geliyor. Şöyle anlatayım sana şu zaman çocuklarını toparlamak, derslere adapte etmek çok zor. Yani onları oyunla bir araya getirmeye çalışıyorsun.” (Emine)

“Zor bir süreç geliyor. Okuma süreci zor bir süreç. Kalem tutmak, kelimeleri öğrenmek. Hem oyun hem okul zor...” (Gizem)

“Başta bir uyum süreci aklıma geliyor. Hem ailenin uyum sağlaması hem çocuğun uyum sağlaması. Sabah erken kalkılması, belli bir düzende okula gidilmesi okuldan alınması. Ondan sonra çocuğa ders çalıştırmaya yardımcı olunması. Aslında daha çok alışma ve uyum süreci aklıma geliyor.” (Burçin)

Duyguları Dengeleyebilmek: Mutluluk ve Endişe Birlikteliği

Velilere “Çocuğunuz birinci sınıfa başlarken neler hissettiniz?” ve “Şimdi neler hissediyorsunuz?” soruları yöneltilmiştir. Velilerin vermiş olduğu cevaplara göre çocukları okula başlarken mutluluk, heyecan, endişe, hüznü ve korku gibi duygulara sahip olduklarını belirtmişlerdir. Bazı veliler ise hem mutluluğu hem de hüznü aynı anda yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Veliler çocuklarının birinci sınıf sonrasında ise rahatlama, mutluluk ve stres gibi duygular hissettiklerini söylemişlerdir. *Duyguları dengeleyebilmek: mutluluk ve endişe birlikteliği* teması; olumlu duygular, olumsuz duygular ve değişen duygular temalarından oluşmaktadır.

Çocuğu okul başlarken mutlu ve heyecanlı olduğunu belirten velilerden kimileri bunun nedeni olarak çocuğunun büyüdüğünü görmesi, bağımsız hareket etmesine başlamasına şahitlik etmesi, özgür olması ve okumayı öğrenmesi olarak ifade etmiştir. Başka bir veli ise çocuğu için öğretmen seçmesinin kendisini heyecanlandığını belirtmiştir. Mutluluk ve heyecan etme alt temasına ilişkin örnek veli görüşleri aşağıda verilmiştir:

“Çok duygulanıyor insan çok mutlu oluyor. Özellikle ilk gün başlarken, sınıfına bırakıyorsunuz sırasına oturuyor. Öğretmen sizi dışarıya çıkartıyor. Hani onun büyüdüğünü birçok şeyi kendi yapabildiğini görüyorsunuz mutlu oluyorsun...” (Burçin)

“Mutlu oldum kendi adıma. Ondan sonra... yani artık kendi özgürlüğüne kavuşuyor. Okumasına artık başkasına sormaması açısından. Ondan sonra daha bağımsız olmaya başladıkları için belki de...”

“Çok heyecanlıydım. Öğretmen seçiminde çok heyecanlıydım...” (Nazmiye)

Çocuğu okula başlarken endişeleri olduğunu ifade eden veliler olmuştur. Bu velilerin endişeleri arasında çocuğunun okulda zorbalığa uğrayabilmesi, çocuğundan ilk defa ayrılıyor olma düşüncesi, dersleri yetiştirememesi ve okuma yazmayı öğrenememe endişesi yer almıştır. Aynı veliler bu endişelerinin zamanla azaldığı veya yerine yeni endişelerle devam ettiklerini

söylemişlerdir. Çoğunun okula başlamasıyla endişe yaşadıklarını ifade edilen kimi veli görüşleri aşağıda verilmiştir.

“Endişelerim vardı aslında. Okuma yazma ile ilgili değil de. İşte okuldaki yaşantısı ile ilgili. Ezerler mi, yok düşer mi, iteklerler mi arkadaşları falan yani bu tarzda. Korumacılık içgüdüğü diyebilirim...”(Hüseyin)

“Önce çok üzülüm beni bırakıp gideceğini düşündüm. Ama sonra iyi bir eğitim alacağını evde aldığı eğitimi okulda pekiştireceğini yeni yeni şeyler öğreneceğini. Bunun daha çok açılacağını düşünerek mutlu oldum...” (Handan)

“Çok stresli değildim. Ama okulun derslerini yetiştirememekten korktuk yani.” (Nazmiye)

“...Okumayı sökebilecek mi diye korkmuştum çünkü başlarda çok zor. Harfler sesler çok farklı alışkanlıklara gidiyor. Tersten okuyor düzden okuyor. “K” harfine “kkk” diyor. Her şeyi yeni öğreniyor. Şunu fark ettim ki okumayı yazmayı öğrenmek çok zormuş çok da önemliymiş. Ben onla nasıl yazılır ve okunur onu yeniden keşfettim. Okumayı öğrendikten söktükten sonra hecelemeye başladı dedim ki çok şükür. En azından harfleri öğrenebildi. Bu seferde şey düşündüm çok yavaş heceleyerek bir kelimeyi bazen 10 saniyede bazen 20 saniyede söyleyebiliyordu. Dedim ki bu herhalde uzun süre okuyamayacak. Şöyle bir sayfayı acaba hızlı bir şekilde okuyabileceğini görebilecek miyim diye düşünüyordum...” (Burçin)

Çocuğu birinci sınıfı bitirdikten sonra mutlu olduğunu, rahatladığını ve kaygılanmadığını söyleyen veliler olmuştur. Bu velilerin çocuğunun başarısını, okuma yazma öğrenmesini ve kendi sorunlarını çözmesini doğrudan deneyimlemesi onları mutlu etmiştir. Burada ifade edilen mutluluk çoğunun somut bir başarısına veya eylemine dayanmaktadır. Bu konudaki kimi veli görüşlerinden örnekler aşağıda sunulmuştur:

“... Onun bir şeyler yapması mesela kitap okuması falan hoşuma gidiyor şimdi. Derslerini falan yaparken hiç beklemediğim ya da bunda zorlanır dediğim bir şeyi yaptığında mutlu oluyorsun...” (Hüseyin)

“Şimdi biraz daha rahatlamış hissediyor insan. O kaygı azalıyor okuduğunu yazdığını görüyorsun. İlk dönemin sonunda doğru okuma yazma öğreniyor. Sosyal ilişkilerini de deneyip başarılı ya da başarısız oluyor. Kendi çözmeye çalışıyor bazen yine müdahil oluyorsun.” (Burak)

“Şimdi daha da mutluyum. Okuma serüveni hızlı olduğu için beni çok mutlu ediyor. Şimdilerde daha memnunum.” (Fatma)

“Birkaç hafta geçmeden o duygular kalmadı. Öğretmenin tutumu. Kızımın okulu çok sevmesi. Böyle bir şeyi ortadan kaldırdı.” (Barış)

Birinci Sınıf Velisi Olmak: Görev ve Sorumluluklar

Velilere “Birinci sınıf öğrenci velisinin ne gibi görev ve sorumluluklarınız olduğunu düşünüyorsunuz?”, “Bu görev ve sorumlulukların hangilerini yerine getirdiğinizi düşünüyorsunuz?”, “Hangilerini yerine getiremediğinizi düşünüyorsunuz? soruları yöneltilmiştir. Veliler, birinci sınıfta çocuklarının derslerini ve ödevlerini takip etme, veli ve öğrenci iletişimini sağlama ve çocuklarına okulu sevdirmeye ve okula alıştırmaya gibi sorumlulukları olduğunu belirtmişlerdir. Bunlara ek olarak, ilkököl ile birlikte düzenli bir okula hayatına başlayan çocuklarının uyku saatinin ve okula gitme-gelme saatlerini, sabah kahvaltısı ve öğle yemeğinde beslenmesini takip etme, kıyafetlerinin temizliğinin kontrol etme ve okula getirip götürme konusunda görevleri olduğunu vurgulamışlardır. Bu doğrultuda *Birinci Sınıf Velisi Olmak*:

Görev ve Sorumluluklar teması; akademik görev/sorumluluklar ve ebeveyn olarak görev/sorumluluklar alt temaları altında toplanmıştır.

Veliler çocukları birinci sınıf olduğu için bir takım akademik görev ve sorumlulukları olduğunu doğal karşıladıkları ifade etmişlerdir. Bu kapsamda veliler; evde öğretmen olma, okulda öğrendiklerini sistematik olarak tekrar ettirme, ödevlerini kontrol etme, öğretmenle iletişimde olma ve okula alıştırma gibi görev ve sorumlulukları olduğu belirtmişlerdir. Bu konudaki veli görüşlerinden örnekler aşağıda verilmiştir:

“Çocuk daha öğrenmeye yeni başladığı için öğretmenle beraber senin evde öğretmen olman gerekiyor. Sınıfta, okulda öğrendi eve geliyor sen sürekli olarak tekrar ve ders çalıştırmak zorundasın. Veliye çok sorumluluk düşüyor. Kelimeleri verirken daha sabırlı olmak gerekiyor, özverili olman gerekiyor, sürekli tekrar ettirmen gerekiyor.” (Gizem)

“Sorumluluk olarak daha birinci sınıf olduğu için mutlaka derslerini beraber takip ediyoruz. Ben olmazsam annesi olmazsa benle. İkimizden biri mutlaka takibini yapıyor. Daha birinci sınıfı olduğu için yanlış yazma olasılığı yüksek o konuda yardımcı oluyor. Derslerini bitirdikten sonra kontrol ediyoruz.” (Ömer)

“Ben bunu hem veli hem de bir öğretmen olarak cevap vermek istiyorum. İn hani 4+4+4 ün ilk dördünde sınıf öğretmeni olmamdan dolayı çok fazla katkı olabileceğini düşündüğüm için, ciddi anlamda evde de bir okul ve sınıf ortamı oluşturup her konuda yardımcı olmaya çalışıyorum. Her konuda biz ders yapıyoruz okuldaki gibi... Okulda örnek veriyorum Elakin öğreniyorlar. Diyelim L'yi öğrenmişler biz A'yı da öğreniyorduk birlikte. O istekli olduğu için öğrenmekten mutluluk duyduğu için bende öğretmekten mutluluk duyuyordum. Harfleri birleştirme çalışmaları yapıyorduk. Küçük bir tahtamız vardı onda yazıyorduk. Öğretmenlik gibi oynuyorduk.” (Barış)

“Benim görevim onu her şeyiyle yakından takip etmek. Öğretmeniyle iletişim içinde olmak...” (Handan)

“Bir kere onu okula alıştırma konusunda, işte zamanında dersine başlaması, teneffüslerde nasıl dışarı çıkması gerektiği...” (Burçin)

Veliler çocukları birinci sınıf ve yaşları daha küçük olduğu için bir takım ebeveyn görev ve sorumlulukların olduğunu ifade etmişlerdir. Ebeveyn görev ve sorumlulukları arasında, beslenmesine dikkat etme, arkadaşları ile olan iletişimi takip etme, kıyafetlerini temiz tutmasını sağlama ve servis kullanmayı sağlama yer almıştır. Velilerin ebeveynlik görev sorumlulukları konusundaki görüşlerinden örnekler aşağıda verilmiştir:

“Beslenmesine dikkat etmeye çalıştım. Çok zor yemek yiyor. Kahvaltısı da çok zor. Zorla ağzına tıkıştırarak yedirdim. Bu belki çok doğru bir şey değil ama anne olarak çocuğumun en azından enerjisini kazanabilecek şekilde yemesini sağladım. Beslenme çantasını hazırladım düzenli olarak. Yemediği halde sen bunları yemiyorsun koymuyorum demedim. Her gün beslenmesini suyunu koymaya dikkat ettim.” (Nazmiye)

“... Ayrıca arkadaşlarının davranışlarını da takip etmemiz gerekiyor. Bir sohbet ortamı yaratıp sorular sorup çocuğa ulaşmamız gerekiyor. Bugün okulda ne yaptın demekle anlatmıyor çocuk, onu sohbe çekecek onunla bağ kuracak yollar bulup... Arkadaşları ile iletişimi nasıl, ona zarar verecek ortamlar oluyor mu, onu nasıl etkiliyor. Takip etmek lazım. Öğretmen her zaman göremeyebiliyor. Çocuklar arasında da bazı şeyler oluyor.” (Burçin)

“Üstünün başının düzgün olması için elimden geleni yaptım. Ama maalesef soba temizleyicisi gibi geliyor. Bu sanırım maalesef kreşin etkisi. Bütün arkadaşlarıyla yerde yuvarlanıyorlar... Servise düzenli olarak binmesi sağladım” (Nazmiye)

Aday Birinci Sınıf Velilerine Öneriler

Velilere “Çocuğunuzun okul hayatı ile ilgili ne tür sorunlarla karşılaşıyorsunuz?” “Sorunlar neler?” “Nelerden kaynaklanıyor?”, “Bu sorunları nasıl çözersiniz?”, “Çocuğu yeni okula başlayacak birine önerilerde bulunmanız istense neler söylersiniz?” soruları yöneltmiştir. Bazı veliler, çocuklarının okula gitmek istememesi ve ödev yapmak istememesi, akran zorbalığına maruz kalması, sınıfların ve lavaboların temiz olmaması gibi sorunlarla karşılaştığını belirtmiştir. Veliler, çocukları okula başlarken yaşadıkları sorunları genellikle veli girişimi veya sınıf öğretmenleri tarafından izlenen çeşitli stratejiler aracılığıyla sorunları çözdüklerini dile getirmişlerdir. Bazı sorunların çözümü konusunda da rehber öğretmenden destek aldıklarına değinmişlerdir. Veliler, çocuğu birinci sınıfa başlayacak olan aday velilere çocuklarına ders çalışmada baskıcı olmamalarını, diğer velilerle çocuklarının başarıları üzerinden rekabete girmemelerini, çocuklarının ödevlerini takip etmelerini, öğretmen seçebiliyorlarsa çocuklarının yapısına uygun öğretmen seçmelerini, ders çalıştırırken ebeveynlerin iyi olduğu derslere göre çocuklarının ödevlerini yaptırılmalarını önermişlerdir. Ayrıca, çocukların oyun oynamalarına izin vermelerini ve okuma yazma öğrenme sürecini doğal akışına bırakmalarını önermişlerdir. Velilerin *Aday birinci sınıf velilerine önerileri* teması; kişisel öneriler ve akademik öneriler alt temaları altında toplanmıştır.

Çocukları birinci sınıfı bitirmiş velilerin çocuklara ileride birinci sınıfa başlayacak velilere getirdikleri önerileri anlayabilmek için öncelikle onların yaşadıkları sorunları anlamak gerekmektedir. Bu konuda veliler çocuklarının kişisel özelliklerinden (kasların gelişmemesi, veli ile ödev yapmak istemek, dikkatini toplayamama) kaynaklı sorunlar yaşadıklarını belirtmiştir. Bu kapsamda yaşanan diğer sorunlar akran zorbalığı, öğretmenin gereğinden fazla ödev vermesi ve ortak lavabo kullanama gibi sorunlar ifade edilmiştir. Bu konulara ilişkin veli görüşlerinden örnekler aşağıda sunulmuştur:

“Çizgi çalışmasında sorun yaşadık. Özellikle benim çocuğum gibi kasları gelişmemiş çocuklarda düzgün yazamama yorulma. Artık bir sırasını sen yaz bir sıra ben yazayım durumuna gelmiştik yani.” (Nazmiye)

“Biraz dağınıklığımız var. Kalem toplamaz, odasını toplamaz. Ödevlerini kitaplarını derleyip toplamaz. Okulda bir şeylerini unuttur ceketini falan. İşe aceleciliğinden kaynaklanıyor.” (Emine)

“... Sosyal ilişkilerinde sıkıntı olabiliyor. Bazı çocuklar zorbalık yapıyordu. Ana okulundaki o arkadaşlık sarmalı burada yok. Burada bir arkadaş iki arkadaş oluyor. Bunlarla ilgili çok sıkıntı yaşadık. Arkadaşlık ilişkilerinde yalnızlık hissetme durumları oldu...” (Burak)

“Çok ödev olması önce sıkıntı olmuştu. Toplantıda bunları konuştuk. İlk başta çok bası oldu. Onlarında temelden bir şeyleri bilmeleri iyi olur ama çocuklarda baskılı oldu. Şimdi artık arkalı önlü bir sayfa veriyor.” (Fatma)

“Toplu olmasından kaynaklı. Hijyenik ve temiz olmamasından kaynaklı lavabo kullanamıyordu. Onun dışında bir problem yaşamadık.” (Gizem)

Veliler kendi çocukları ile birinci sınıf deneyimleri sürecinde yaşadıkları sorunların çözümü için veliler, öğretmenler ve rehber öğretmenler aracılığıyla sorunları çözdüklerini belirtmişlerdir. Bu konuda daha çok çocuklara okuma yazma veya ödev sürecinde sorumluk vermek amacıyla veli, öğretmen ve rehber öğretmen işbirliğini işe koşulduğu ifade edilmiştir. Kimi veliler ise kendi çocuğuna sorumluluk verip çocuğunun ve kendinin bu sorumluluğu takip ettiği dile getirmiştir. Konuyla ilgili örnek görüşler aşağıda verilmiştir:

“Sen bu ödevleri yapıyorsun hiç bana göstermeden daha sonra ben inceleyip kontrol edeceğim dedim. İlgi artık bende yok. Kendi sorumluluğunu artık alması gerekir. Ben çok üstüne gitmiyorum. Sen yap kızım daha sonra ben kontrol eder incelerim diyorum. Bu şekilde bir haftadır düzene girdi artık.”
(Fatma)

“Bu sıkıntıyı öğretmenle aştık. O çocuklarla ilgili öğretmen farklı uygulamalar yaptı. Mesela ceza değil de ödülünden mahrumiyet gibi bir yol izledi bildiğim kadarıyla. Sık sık rehberlik öğretmenine gidildi ona gönderdi. Bazen oyundan men cezası verdi... Sık sık toplantılar yapıldı. Mesela bugünde bir seminer var çocuklarımızın davranışları ile ilgili. Sınıf annesi rehber öğretmenden istemiş.”
(Burçin)

“Rehber öğretmenden yardım aldık. Öğretmenden işine girdi. Kendine deniyor. Biraz oluruna bıraktık kendi çözsün diye. Zaman içinde çözdü. Zaten yaşayacağı çok belliydi, her çocuk yaşadı bir şekilde. Bazı çocuklar çok zorba, psikolojik olarak yapıyor zorbalığı. Bazı çocuklarda çok sakin...” (Burak)

Çocuğu birinci sınıfa başlayacak velilerin çocuğunun birinci sınıf sürecin akademik olarak nasıl yönetileceğine ilişkin kimi öneriler getirmiştir. Bu öneriler arasında birinci sınıfta çocuğu aşırı sıkmak veya serbest bırakmak yerine dengeli bir yol izleme, ders çalışmayı oyunlaştırma ve sorumluluğu öğretmen, okul ve veli işbirliğinde olduğunu bilme konularından oluşmuştur. Bu konudaki veli görüşlerinden örnekler aşağıda verilmiştir:

“Birinci sınıf çok korkulacak gibi değil ama çok serbest bırakılacak bir dönemde değil birinci sınıf. Çocuğun kapasitesine göre destekler verebilirler çocuğa... Öğretmen bazı çocukların ödevlerini yapmadan geldiğini söylüyordu. Mevcut ödevlere destek verebilirler, yapılmasını sağlar. Genelde günümüz velisi takipte.” (Burak)

“Veli öğrencisine at gibi yarıştıran gibi davranmamalı oyun oynamalı. Oyun oynarken de matematik öğretilabilir yazı yazdırılabilir...” (Nazmiye)

“...Ben bunu birinci sınıfa gönderiyorum. Artık benden her şey bitti. Anasınıfından çıktı artık benden de sorumluluk çıktı diye kimse düşünmemesi lazım. Daha da kendi yükünün arttığını hissetmesi lazım. Çünkü o çocuğa öğretmen okulda ne kadar ders gösterse de sen aynı şeyin tekrarını yaptırman lazım. Ödev olmasa dahi sen yardımcı kaynaklardan çocuğa bir takım bilgiler göstermen lazım...” (Ömer)

Çocuğu birinci sınıfa başlayacak aday velilere, çocuğu birinci sınıfta bitirmiş velilerin kimi önerileri olmuştur. Bu öneriler arasında sakin olmak, diğer çocuklarla çocuğunu karşılaştırmamak ve çocuğunun kişiliğinin gelişmesine yardımcı olmak yer almaktadır. Birinci sınıfta bitiren çocukların velilerinin birinci sınıfa başlayacak çocukların velilerine kişisel olarak önerilerine ilişkin görüşlerinden örnekler aşağıda sunulmuştur:

“Sakin olmasını öneririm. Neden sakin olsun çünkü korku ve endişelerinin yersiz olduğunu anlatmaya çalışırım. Aynı şeyleri benim yaşadığımı ama aslında hiçbir şeyin korkulacak olmadığını. Relaks olduğun sürece çocuğun daha başarılı olduğunu görüyorsun. Çocukta kendine daha özgüvenli oluyor. Senin endişe ve korkuların her şekilde çocuğa yansıyor. Okumasında kekeleyesine kadar. Yani çünkü bir kelimeyi okuyamadığı zaman, çocuk kekeleyeye başlıyor, sen sinirlendikçe çocuk daha çok kekeleyiyor. Hâlbuki bütün bunların yersiz ve anlamsız olduğunu söylüyorum ben. Veli çocuktan daha stresli oluyor çünkü rekabet ortamının içine sürükleniyorsun. Veliler arasında şu var, işte benim çocuğum yazabiliyor, benim çocuğum böyle yazdı senin ki...Saçma sapan rekabet denilen şeyin içinde buluyorsun kendini. Yapmam dediğin şeyleri aslında yapıyor oluyorsun...” (Gizem)

“Rahat olsunlar çünkü tecrübeyle sabit. Çünkü o kadar abartılacak kadar bir durum yok. Abartırsan hata yapıyorsun çünkü. Rahat olsunlar çünkü bir şekilde “su akar yatağını bulur” diye bir laf var ya. Onun gibi her şey yoluna giriyor. Sen ne yaparsan yap kendini de parçalasan sonuçta çocuk senin dışında bir dünyaya açılmış oluyor. Yani bunu kabullenmen gerekiyor... Arkadaşlarını kendi belirliyor. Artık her şeyi kendisi belirliyor. Yeni bir dünya yeni bir kişilik oluşuyor.” (Hüseyin)

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Çocukların okula başarılı bir şekilde başlayabilmeleri için, sürece dâhil olan herkesin bakış açılarına, deneyimlerine ve beklentilerine odaklanması gerekmektedir (Dockett ve Perry, 2004). Bu amaçla, araştırmada okula geçişte velilerin bakış açısı önemsenmiştir. Bu çalışma ile velilerin birinci sınıfa başlarken hissettikleri, hangi noktalarda zorlandıkları ve neler deneyimlediklerinin anlaşılması beklenmektedir.

Veliler ilkokul denilince ilk okuma yazmayı öğrenme, harflerle geçen bir dönem, ders çalıştırma, zorluk, uyum, çocuktan ayrı olma gibi kavramların akıllarına geldiğini belirtmişlerdir. Velilerin büyük bir kısmı, çocukları okula başlarken bazı belirsizliklerden kaynaklı olarak endişe, hüznün, korku gibi birtakım olumsuz duygular yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Pianta ve Kraft-Sayre (1999) ailelerin çocuklarının okula geçişinde gözlemlerini belirlemeye yönelik araştırmalarında, ailelerin yaklaşık %35'i aile hayatında bir aksaklıktan bahsetmiştir. Bu yönüyle iki araştırmanın bulguları örtüşmektedir.

Veliler, birinci sınıf öğrenci velisinin görev ve sorumluluğu olarak, sıklıkla birinci sınıfta öğrencilerin derslerinin ve ödevlerinin takip edilmesi gerektiğine vurgu yapmışlardır. Bir başka görev olarak da, çocukları okula alıştırmada birtakım sorumlulukları olduklarına değinmişlerdir. Bir veli bununla ilgili olarak *"Bir kere onu okula alıştırmada konusunda, işte zamanında dersine başlaması, teneffüslerde nasıl dışarı çıkması gerektiği..."* şeklinde görüş bildirmiştir. Ayrıca öğretmen, veli ve öğrenci iletişiminin önemine vurgu yapmışlar. Araştırmada, bazı veliler öğretmenle yeterli iletişim içinde olmadıklarını ifade etmişlerdir. Bir veli öğretmenle yeterli iletişim içinde olamamasını şu cümlelerle ifade etmiştir: *"Öğretmeni ile daha fazla görüşebilirdim. Daha az görüştüüm. Şimdi şöyle anne babalarda biri daha çok ilgileniyor. Eşim öğretmenle daha çok muhatap oldu. Daha çok o görüştü. Birde mesaiden kaynaklı o daha erken işten çıkışı için o görüşüyordu. Ne yapabiliriz gibisinden. Ben daha arka planda kaldım..."*. Çelenk (2003) yaptığı araştırmasında, okul programı konusunda okul ile görüş birliği içinde olan, düzenli iletişim kuran ve bu süreçte çocuğuna gerekli eğitim desteğini veren ailelerin çocuklarının okul başarısının yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Aile ve öğretmen çocuğun en yakın çevresini oluşturmaktadır. Çocuk, aile ve öğretmen arasındaki iletişimin ve etkileşimin gücü çocuğun eğitim hayatını büyük ölçüde etkileyecektir. Bundan dolayı, okullarda okul aile işbirliğini geliştirici etkinliklere sıklıkla yer verilmesi gerektiği söylenebilir.

Bazı veliler, çocuklarının okula gitmek istememesinden ve ödev yapmak istememesinden dolayı sıkıntı yaşadıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin böyle bir tavır içerisinde olmasının çeşitli sebepleri olmakla birlikte, bir öğrenci velisinin *"Çizgi çalışmasında sorun yaşadık. Özellikle benim çocuğum gibi, kasları gelişmemiş çocuklarda düzgün yazamama yorulma... Artık bir sırasını sen yaz bir sıra ben yazayım durumuna gelmiştik yani."* ifadesinden yola çıkarak, bazı çocuklarda görülen ödev yapma isteksizliği kas gelişiminin yeterli düzeye ulaşmamasından dolayı yazmakta zorlanmasından ve çabuk yorulmasından kaynaklanabilir. Bu noktada okul öncesi eğitimin önemi ön plana çıkmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı (2013) Temel Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan Okul Öncesi Eğitimi Programı'ndaki okul öncesi eğitiminin amaçlarına bakılacak olursa; çocukları bedenlen, zihnen ve duygusal yönden geliştirmek ve iyi alışkanlıklar kazandırmak, ilkokula hazırlamak, her çocuk için ortak bir yetiştirme zemini hazırlamak ve Türkçeyi etkin ve güzel konuşmalarını sağlamak olarak özetlenebilir. Amaçlardan da anlaşıldığı üzere okul öncesi eğitimin genel anlamda çocukları bedensel, zihinsel ve duygusal

gelişimlerine katkıda bulunarak ilkokula hazırlamak hedeflenmiştir. Okul öncesi eğitim programında çocuklara doğrudan okuma yazmayı öğretmek hedeflenmese de, yapılan bir takım etkinliklerle erken okuryazarlık becerileri geliştirilmeye çalışılmaktadır. Makas kullanarak bir şeyler kesmek, resim yapmak, oyun hamurları ile oynamak gibi etkinliklerle çocukların ince kas gelişimini desteklenmektedir. Bu gibi etkinlikleri yaparak ilkokula gelen çocuklarda kalemi doğru bir şekilde tutma, çiz-boyu çalışmalarında başarı gösterme beklenen ve gözlenen bir durumdur. Çeşitli araştırma sonuçlarında da, okul öncesi eğitim olarak ilkokula başlayan çocukların, okul öncesi eğitim almayanlara göre okul olgunluğu, okula hazırbuluşluk ve okula uyum düzeylerinin daha iyi olduğu ortaya konulmuştur (Cinkılıç, 2009, Kırcı, 2007; Yoleri ve Tanış, 2014). Bu çalışmada, çocuklarının okul öncesi eğitim alıp almama durumlarına ilişkin velilerin görüşleri konusunda bir ayırım yapılmamıştır. Ancak yapılan çalışmalardan yola çıkarak, okul öncesi eğitim alan ve almayan çocukların velilerin yaşadıkları deneyimlere ilişkin bir araştırma tasarlanması öneri olarak getirilebilir.

Veliler, çocukları okula başlarken yaşadıkları sorunları genellikle veli girişimi veya sınıf öğretmenleri tarafından izlenen çeşitli stratejiler aracılığıyla sorunları çözdüklerini dile getirmişlerdir. Bazı sorunların çözümü konusunda da rehber öğretmenden destek aldıklarına değinmişlerdir. Veli, öğretmen iletişimini güçlendirmek amacıyla çocuk ilkokula başlamadan önce birtakım bilgilendirici toplantılar düzenlenebilir ya da okula uyum haftasına veli de dâhil edilebilir.

Aday birinci sınıf velilerine öneriler olarak, çocuklarına ders çalışmaları konusundan çok baskıcı olmamalarını, diğer velilerle çocuklarının başarıları üzerinden rekabete girmemelerini, çocuklarının ödevlerini takip etmelerini, öğretmen seçme şansları var ise çocuklarının yapısına uygun öğretmen seçmelerini, ders çalıştırırken ebeveynlerin iyi olduğu derslere göre çocuklarının ödevlerini yaptırmaları konularında öneriler getirmişlerdir. Erkan (2011) yaptığı araştırmasında üst sosyoekonomik gruptaki çocukların okula hazırbuluşluk düzeylerinin, alt sosyoekonomik gruptaki çocuklara göre daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Ailenin sosyoekonomik durumu, anne babanın eğitim düzeyi gibi değişkenler çocuğu okula hazırlamada belirleyici olmaktadır. Velilerin görüşlerinden yola çıkarak okula başlarken çocuklarına baskıcı uygulamalarda bulunanların ve çocuklarını diğer çocuklarla kıyaslayan ve rekabete sokan ailelerin daha çok alt sosyoekonomik düzeyde olduğu bu çalışmada araştırmacı tarafından gözlenmiştir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre diğer öneriler şunlardır:

- Özellikle küçük yaşta çocukların başarısında aile katılımı oldukça önemlidir. Velilerin de okula alışabilmeleri için; birinci sınıfta, velilerin de sınıf içi etkinliklerde yer alması önerilmektedir.
- Ailelerin hem kendilerini hem de çocuklarını birinci sınıfa hazırlayabilmesi için, okul başlamadan önce okul çalışanları ve özellikle öğretmenler tarafından ailelere danışmanlık desteği verilmesi önerilmektedir.
- Velilere, okul başlamadan önce, ilkokul birinci sınıfla ilgili olarak (okul, öğretmen, diğer öğrenciler, dersler) bilgilendirmeler yapılması, ailelerdeki endişe düzeyini azaltacağı düşünüldüğünden önerilmektedir.
- Çocukların okula geçişi ya da okula uyumuna yönelik uygulanan “okula uyum programı”nın; bireylerin ihtiyaçları dikkate alınarak yeniden düzenlenmesi ve bir haftalık süreyle sınırlandırılmaması önerilmektedir.

Kaynaklar / References

- Andrews, C., & Bishop, P. (2012). Middle grades transition programs around the globe: Effective school transition programs take a comprehensive approach to ensuring student success in the middle grades. *Middle School Journal*, 44(1), 8-14.
- Barth, J. M., & Parke, R. D. (1993). Parent-child relationship influences on children's transition to school. *Merrill-Palmer Quarterly*, 39 (2), 173-195.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development*. MA:Harvard University Press.
- Cinkılıç, H. (2009). *Okul öncesi eğitimin ilköğretim 1. sınıf öğrencilerinin okul olgunluğuna etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Çelenk, S. (2003). Okul başarısının önkoşulu: Okul aile dayanışması. *İlköğretim Online*, 2(2), 28-34.
- Çeliktürk, Z. (2011). *İlköğretim birinci sınıfa uyum haftasına ilişkin öğretmen ve veli görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Dockett, S., & Perry, B. (1999). Starting school: What matters for children, parents and educators? *Australian Early Childhood Association Research in Practice*, 6(3), 1-18.
- Dockett, S., & Perry, B. (2004). Starting school: Perspectives of Australian children, parents and educators. *Journal of Early Childhood Research*, 2(2), 171-189.
- Erkan, S. (2011). Farklı sosyoekonomik düzeydeki ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula hazır bulunuşluklarının incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 186-197.
- Fabian, H. (2002). *Children starting school: A guide to successful transitions and transfer for teachers and assistants*. [Adobe Digital Editions sürümü]. doi: <https://doi.org/10.4324/9781315069494>.
- Karakuzu, E. ve Koçyiğit, S. (2016). Ebeveyn destekli ilkokula hazırlık programı'nın (EDİHP) okul öncesi dönem çocuklarının ilkokula hazır bulunuşluğuna etkisi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 84-102.
- Kırca, A. (2007). *Okul öncesi eğitimin ilköğretim birinci sınıf çocuklarının okula hazır bulunuşluklarına etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Koçyiğit, S. ve Saban, A. (2014). Birinci sınıf öğretmenlerinin ve ebeveynlerin görüşlerine göre okula hazır bulunuşluk. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 7(3), 322-341.
- MEB (2013). *Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü Okul Öncesi Eğitim Programı*. Erişim adresi <https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf>
- Merriam, S. B.(2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Oktay, A. (2010). Okulöncesi eğitim ve ilköğretimin çocuğun yaşamındaki yeri ve önemi. A. Oktay (Ed.). *İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları içinde (s. 1-20)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Özen Altınkaymak, Ş. ve Akman, B. (2017). İlkokula hazırlık sürecinde öğretmenin ve ailenin sorumlulukları. T. Erdoğan (Ed.) *İlkokula hazırlık ve ilkokul programları içinde (s. 135-151)*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Pianta, R. C., & Kraft-Sayre, M. (1999). Parents' observations about their children's transitions to kindergarten. *Young Children*, 54(3), 47-52.
- Ramey, C. T., & Campbell, F. A. (1991). Poverty, early childhood education, and academic competence: The Abecedarian experiment. In A. C. Huston (Ed.). *Children in poverty: Child development and public policy* (pp. 190-221). New York: Cambridge.
- Tizard, B., Blatchford, P., Burke, J., Farquhar, C., & Plewis, I. (1988). *Young children at school in the inner city*. London: Erlbaum.
- Unutkan, Ö. P. (2005). *İlköğretime hazırlık ve destek programı*. İstanbul: Morpa Kültür.
- Unutkan, Ö. P. (2007). İlköğretim 1. sınıfa başlarken: çocuk-öğretmen ve anne baba. A. Oktay ve Ö. Polat Unutkan. (Ed.) *İlköğretim çağına genel bir bakış içinde (s. 27-40)*. İstanbul: Morpa Kültür.
- VanDerHeyden, A. M., Witt, J. C., Naquin, G., & Noell, G. (2001). The reliability and validity of curriculum-based measurement readiness probes for kindergarten students. *School Psychology Review*, 30(3), 363-382.

- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (Genişletilmiş 9. Baskı). Ankara: Seçkin.
- Yolcu, S. ve Tanış, H. M. (2014). İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum düzeylerini etkileyen değişkenlerin incelenmesi. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 130-141.

Yazar

Zuhal ÇELİKTÜRK SEZGİN, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı öğretim üyesidir. Çalışma alanları; okuma ve yazma eğitimi, öğretmen eğitimi, okula uyum ve okula hazırbulunuşluk.

İletişim

Dr. Öğr. Üyesi. Zuhal ÇELİKTÜRK SEZGİN, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İstiklal Yerleşkesi, 15030 / Burdur
e-mail: zuhalcelikturk@gmail.com

Summary

Purpose and Significance. Primary social environment for a kid is his/her family environment. As a secondary social environment for kids after their family life, school life will be effected by their family life and livings. Within this point view, it is regarded important and necessary to analyse the views of parents about their childrens' new journey; starting the primary school. By investigating the experiences and feelings of families about their children, first graders of primary school, we are expected to create solutions and suggestions for specific problems of first graders during their adaptation period. The aim of this study is to comprehend the experiences of parents of first graders in primary school.

Method. Basic qualitative research approach was adopted in the study. The participants of the survey consisted of 10 parents. The data of the study were collected through semi-structured interview. The interviews were carried out by the author between February and March of the school year 2017-2018. The data were examined using the content analysis method. The data collected were classified under themes and sub-themes.

Findings. The findings indicate that the themes are as follows: being first grader: to start reading and writing again, balance emotions: happiness and anxiety, being parents of first graders: duties and responsibilities, recommendations for first grade parents. According to research findings, it was identified that the most of the students' parents perceived the first year of the primary school as the first year of reading-writing however they feel negative feelings like fear and anxiety along with the positive feelings together with their children. Also parents feel obligated to make their children study and follow-up their lessons.

Discussion and Conclusion. In order for children to successfully start their primary education everybody taking part in this process should focus on their perspectives, experiences and expectations (Dockett and Perry, 2004). This study deals with the feelings and views of the parents whose children are attending to the first grade. The findings of the study may be significant in that these results contribute to the understanding of what is important for parents who have primary school-age children, of their potential difficulties and of what their feelings are.

The parents participated in the study reported that the followings come to their mind in relation to the first grade of primary school: learning to read and write, a period of letters, difficulty, hope, separation from the child. A great majority of the parents reported that they experiences some negative feelings due to some uncertainties such as anxiety, sadness and fear. Pianta and Kraft-Sayre (1999) found that nearly 35% of the parents reported some familial problems when their children started to attend primary school. Their finding is consistent with the current finding.

Concerning the tasks and responsibilities as parents they emphasized their role in follow-up of lessons and assignments. They also emphasized the significance of the communication between students, parents and teachers. They also reported that they had a responsibility in making their children like and accustom to the school. Some of the parents reported that their communication with the teachers is not well. Çelenk (2003) found that the children of parents who have the same views with the school administration regarding the educational programs, have a regular communication with teachers and support their children's education have higher levels of achievement.

There were some parents whose children did not want go to the school and to do their homework. Although there may be some reasons for these cases, it may be resulted from the fact that the fine muscle development of these students was not completed. At this point it is possible to mention the significance of pre-school education. The pre-school education program developed by the basic education general directorated of the Ministry of National Education (2013) has the goal of preparing of the children for primary education by contributing to their physical, mental and emotional development. Although literacy studies are not included directly in preschool education programs, these studies are included in preschool education indirectly. All activities such as using scissors to cut things, drawing pictures and playing with dough çocuğun contribute to the fine muscle development of the children. These activities also improve their early literacy skills. Following such an experience first grade students can hold the pencil correctly and be successful in drawing-paint work. Previous findings also suggest that those children who attended pre-school education institutions are much better than those who did not attended pre-school education institutions in terms of school maturity, school readiness and school compliance level (Cinkılıç, 2009, Kırca, 2007; Yoleri and Tanış, 2014).

The parents stated that they themselves found solutions to the problems they faced. However, they also reported that sometimes classroom teachers also solved such problems. In some cases they got assistance from the guide teachers in solving the problems.

The parents participated in the study offered several suggestions for the parents whose children would start the primary school. they first suggested that parents should not be oppressive in making their children study and compare their children with others. They also suggested that parents should follow-up the homework, if possible, choose a teachers who is appropriate for their children's characteristics and study with the children about the courses they are good at.

In line with the results of this present study, it is recommended to make an orientation about the first grade primary school (school environment, teacher, other students, lessons) before the education process starts.